

PROJEKTAS „LENGVAI SUPRANTAMA KALBA – ASMENIMS SU INDIVIDUALIAIS POREIKIAIS PRIEINAMA INFORMACIJA”

Projekto vadovės: Gabrielė Marija Baltrušytė gabriele.baltrusyte@kurkl.lt ir Agnė Župerkaitė agne.zuperkaite@kurkl.lt

Projekto institucija: Socialinės apsaugos ir darbo ministerija

Projekto puslapis: <http://kurkl.lt/projektai/lengvai-suprantama-kalba>

Gairė 4: parengti būtinieji reikalavimai dėl informacijos teikimo asmenims su negalia lengvai suprantama kalba ir dėl šių reikalavimų aprėpties, taikymo ir įgyvendinimo metodikos.

Galutinis įsakymo variantas bus pateikiamas: Teisės aktų registre <https://www.e-tar.lt/portal/index.html>

Ieškoti remiantis šiais raktažodžiais: „dėl teksto lengvai suprantama kalba kūrimo gairių patvirtinimo”

Paruošta remiantis 2021 m. Vilniaus universiteto Taikomosios kalbotyros institute sukurtomis „[Teksto lengvai suprantama kalba rengimo gairėmis](#)” (autorės Justina Bružaitė-Liseckienė, Inga Daraškienė, Laura Vilkaitė-Lozdienė) ir „Kurk Lietuvai” projekto „Lengvai suprantama kalba – asmenims su individualiais poreikiais prieinama informacija” rekomendacijomis.

Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai pateiktos rekomendacijos. Sąrašas:

1. Rekomendacijos dėl lengvai suprantamos kalbos lygių:

	Pirmas lygis – itin supaprastintas tekstas	Antras lygis – vidutiniškai supaprastintas tekstas	Trečias lygis – nežymiai supaprastintas tekstas
Nuolatiniai vartotojai	Žmonės, patiriantys didelių kognityvinių iššūkių, reikšmingų mokymosi sunkumų.	Žmonės, patiriantys kognityvinių iššūkių, mokymosi sunkumų.	Žemesnio išsilavinimo žmonės, žmonės su neryškiais intelekto sutrikimais, tautinių mažumų atstovai, kuriems lietuvių kalba nėra gimtoji.

* Lygio atitikmuo pagal Bendruosius Europos kalbų mokymosi, mokymo ir vertinimo metmenis (CEFR, Common European Framework of Reference for Languages)

Laikini vartotojai	Neseniai lietuvių kalbos mokytis pradėję negimtakalbiai.	Lietuvių kalbos pagrindus įgiję negimtakalbiai.	Pažengę negimtakalbiai lietuvių kalbos vartotojai, pagrindinės mokyklos mokiniai.
Lietuvių kalba kaip svetimoji.*	A1 lietuvių kalbos mokėjimo lygis. Pradedantysis vartotojas	A2 lietuvių kalbos mokėjimo lygis. Kiek labiau pažengęs, bet pradedantysis vartotojas	B1 lietuvių kalbos mokėjimo lygis. Pažengęs, nepriklausomas vartotojas
Teksto ilgis	Trumpas tekstas. Susikirstytas į itin trumpas logines atkarpas.	Gana trumpas tekstas. Susikirstytas į pakankamai trumpas logines atkarpas. Pastraipos išskirtos pagal pagrindinę perteikiamą mintį, temą.	Galimas ilgesnis tekstas. Susikirstytas į logines atkarpas. Pastraipos išskirtos pagal pagrindinę perteikiamą mintį, temą.
Vidutinis sakinio ilgis	5 žodžiai	7 žodžiai	10 žodžių
Paveikslėliai	Yra šalia kiekvienos naujos minties, eilutės, sakinio.	Yra. Dažniausiai šalia kiekvienos pastraipos, perteikiančios tam tikrą mintį.	Nėra būtini, priklauso nuo teksto pobūdžio. Rekomenduojama, jei paveikslėlis padeda apibūdinti, paaiškinti sudėtingesnę mintį, konceptą ar naują sąvoką.
Pavyzdžiai	Daug, iš kasdienio gyvenimo.	Adresatui naujos sąvokos iliustruojamos pavyzdžiais (tiek paprasti, tiek sudėtingesni terminai).	Adresatui naujos sąvokos, specifiniai terminai iliustruojami pavyzdžiais.

2. Teksto lengvai suprantama kalba kūrimo bendrieji reikalavimai tekstui popierine ir (ar) elektronine forma, įskaitant prieigą prie dokumentų ir internetinio turinio:

- 2.1. Vartoti trumpus, aiškios sandaros sakinius.
- 2.2. Vartoti ne žodžių santrumpas, o nesutrumpintus, pilnos formos žodžius.

- 2.3. Rinktis teigiamą sakinio raišką. Tai reiškia: formuluoti teiginius nurodant tai, ką subjektui galima daryti, o ne tai, kas draudžiama, ko negalima daryti.
- 2.4. Neteikti informacijos skliaustuose.
- 2.5. Specialius ženklus, pavyzdžiui, valiutų, paaiškinti arba pakeisti žodžiu.
- 2.6. Į skaitytoją kreiptis tiesiogiai, „Jūs“ arba „Tu“ pagal teksto stilių.
- 2.7. Skaičius rašyti ne žodžiais, o skaitmenimis.
- 2.8. Vietoj procentinių išraiškų ir didelių skaičių vartoti žodžius, kurie paaiškintų tai, ką norima perteikti.
- 2.9. Vartoti tik dažniausius skyrybos ženklus – kablelius, brūkšnius, taškus, dvitaškius.
- 2.10. Telefono numerius rašyti su tarpais pagal Lietuvos sistemą.
- 2.11. Naudoti 14 ar didesnio dydžio šriftus.
- 2.12. Naudoti daugiausiai du skirtingus šriftus.
- 2.13. Naudoti „Arial“ ir „Verdana“ šriftus arba kitus neserifinius šriftus.
- 2.14. Teksto ryškinimui naudoti tik juodinimo funkciją (angl. „Bold“), nenaudoti pasvirusio (angl. „Italic“) ir pabraukto teksto.
- 2.15. Tekstą lygiuoti iš kairės pusės.
- 2.16. Palikti bent 1,5 dydžio eilutės tarpus tarp eilučių.
- 2.17. Tekstą skaidyti dalimis naudojant antraštes.
- 2.18. Sąrašo tipo informaciją vardinti punktais.
- 2.19. Neatitraukti pirmosios eilutės nuo krašto.
- 2.20. Žodį užbaigti vienoje eilutėje, neperkeliant žodžio skiemenų į kitą eilutę.
- 2.21. Naują sakinį visada pradėti naujoje eilutėje.
- 2.22. Keliant sakinio dalį į kitą eilutę, dalinti sakinį ten, kur natūraliai daroma pauzė.
- 2.23. Sakinį ir pastraipą užbaigti tame pačiame puslapyje, neperkelti jų dalies į kitą puslapį.
- 2.24. Naudoti baltą arba vienspalvį, pastelinių spalvų foną, be papildomų ženklų ar raštų.
- 2.25. Užtikrinti minimalų (teksto ir fono) kontrasto santykį 4.5:1.
- 2.26. Adresus rašyti taip, kaip rašomas adresas ant laiško voko.
- 2.27. Dokumentų puslapiai turi būti sunumeruoti. Skaičius rašyti kiekvieno puslapio apačioje.
- 2.28. Tekstai, paruošti pagal šias lengvai suprantamos kalbos gaires, turi būti pažymėti sutartiniu ženklu (Gairių 3 priedas). Šis ženklas turi būti pateiktas pirmajame dokumento puslapyje, šalia teksto lengvai suprantama kalba lygio ženklo.

3. Priklausomai nuo lengvai suprantamos kalbos lygio, tekstui gali būti taikomos papildomos rekomendacijos:

- 3.1. Rinktis vientisinius sakinius.
- 3.2. Vartoti šiuos laikus: esamasis, būtasis kartinis ir būsimasis laikas.
- 3.3. Vartoti tiesioginę ir (ar) liepiamąją nuosaką.

- 3.4. Vartokite tik paprastass veiksmažodžių formas. Nevartokite dalyvių, padalyvių, pusedalyvių.
- 3.5. Vartokite tik tas neveikiamosios rūšies konstrukcijas, kurios itin lengvai atpažįstamos, įprastos kasdienėje kalboje. Patartina vartoti tik veikiamąją rūšį.
- 3.6. Vartokite kuo mažiau skirtingų žodžių. Patartina kartoti tuos pačius žodžius, sąvokas net ir vienas po kito einančiuose sakiniuose.
- 3.7. Nevartokite sinonimų. Vieną dalyką apibrėžkite vienu žodžiu. Tą patį žodį, sąvoką vartoti visame tekste.
- 3.8. Vartokite tik tiesioginės reikšmės žodžius ir žodžių junginius.
- 3.9. Vartokite paprastus ir dažniausiai kasdienėje kalboje vartojamus jungtukus: ir, arba, o, bet, nes, kai.
- 3.10. Vartokite tik paprastus ir dažniausiai kasdienėje kalboje vartojamus prielinksnius: iš, į, prie, ant, prieš, po, su, be.

4. Tekstams antru lygiu taikomos papildomos rekomendacijos:

- 4.1. Vartoti vientisinius ir dažnai kasdienėje kalboje vartojamus sudėtinius sakinius. Galimi lengviau atpažįstami, įprasti jungtukai: kad, jeigu, nes, kuris / kuri, kai.
- 4.2. Vartoti šiuos laikus: esamasis, būtasis kartinis ir būsimasis laikas, būtasis dažninis laikas.
- 4.3. Vartoti tiesioginę ir (ar) liepiamąją nuosaką ir (ar) tariamąją nuosaką.
- 4.4. Vartokite tik dažnus, lengvai atpažįstamus dalyvius, kurie atlieka būdvardžio funkcijas.
- 4.5. Vartokite tik tas neveikiamosios rūšies konstrukcijas, kurios itin lengvai atpažįstamos, įprastos kasdienėje kalboje.
- 4.6. Vartokite kuo mažiau skirtingų žodžių. Patartina kartoti tuos pačius žodžius, sąvokas net ir vienas po kito einančiuose sakiniuose.
- 4.7. Nevartokite sinonimų. Vieną dalyką apibrėžkite vienu žodžiu. Tą patį žodį, sąvoką vartoti visame tekste.
- 4.8. Vartokite tik tiesioginės reikšmės žodžius ir žodžių junginius.
- 4.9. Vartokite paprastus ir dažniausiai kasdienėje kalboje vartojamus jungtukus: ir, arba, o, bet, nes, kai, taip pat, kol, kaip, kad, taigi, todėl, jeigu.
- 4.10. Vartokite tik paprastus ir dažniausiai kasdienėje kalboje vartojamus prielinksnius: iš, į, prie, ant, prieš, po, su, be, pas, per, pro, dėl, tarp.

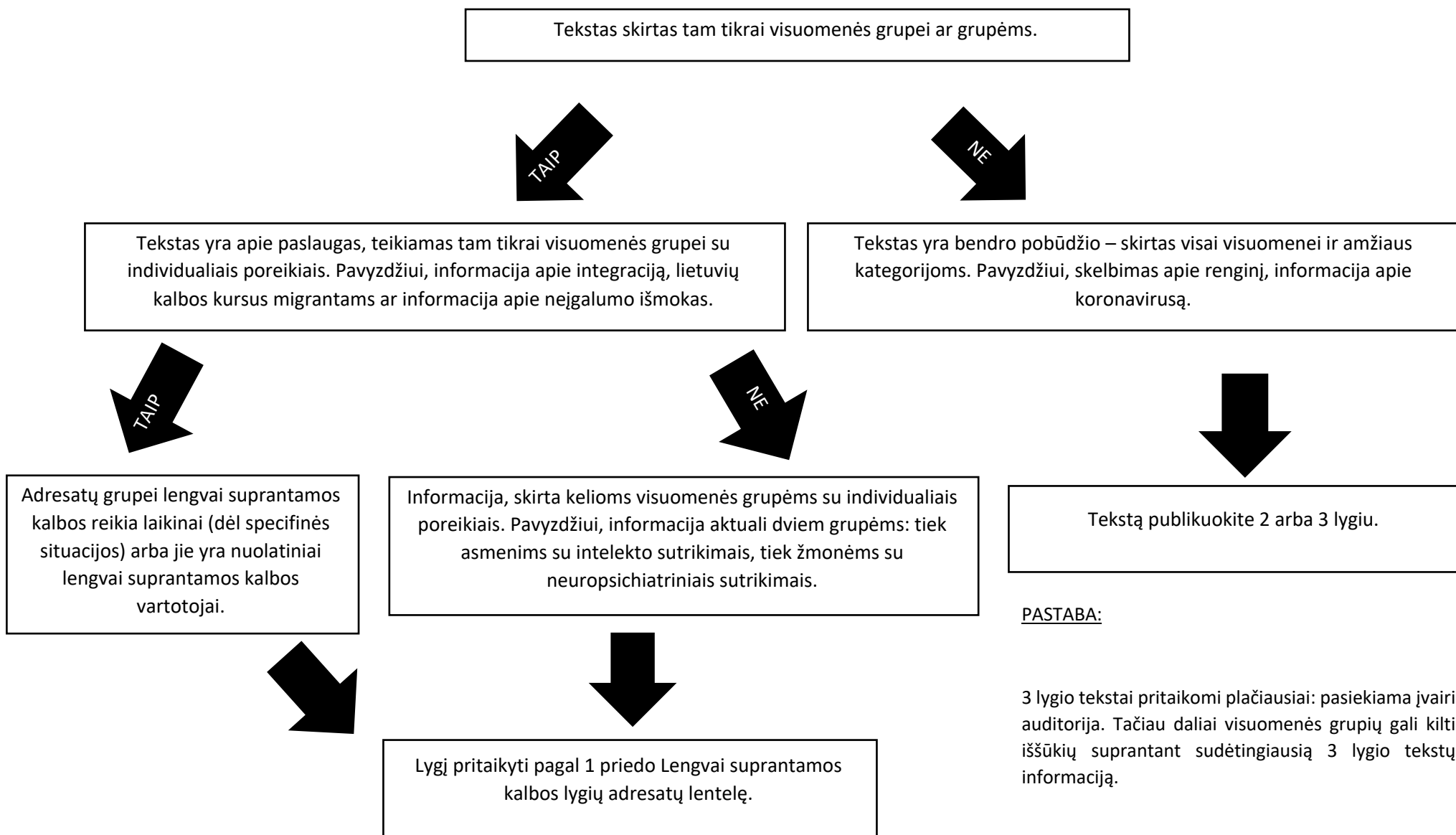
5. Tekstams trečiu lygiu taikomos papildomos rekomendacijos:

- 5.1. Rinktis vienisinius ir dažnai kasdienėje kalboje vartojamus sudėtinius sakinius. Galimi įprasti kasdieniam bendravimui jungtukai: kad, jeigu, nes, kuris / kuri, kai, kaip, su kuo.
- 5.2. Galimos sudėtingesnės konstrukcijos: konstrukcijos su dalyviais, konstrukcijos su padalyviais, konstrukcijos su pusdalyviais.
- 5.3. Vartoti šiuos laikus: esamasis, būtasis kartinis ir būsimasis laikas, būtasis dažninis laikas.
- 5.4. Pirmo ir antro lygio tekstai lengvai suprantama kalba turi būti iliustruojami naudojant piktogramas, piešinius arba nuotraukas.

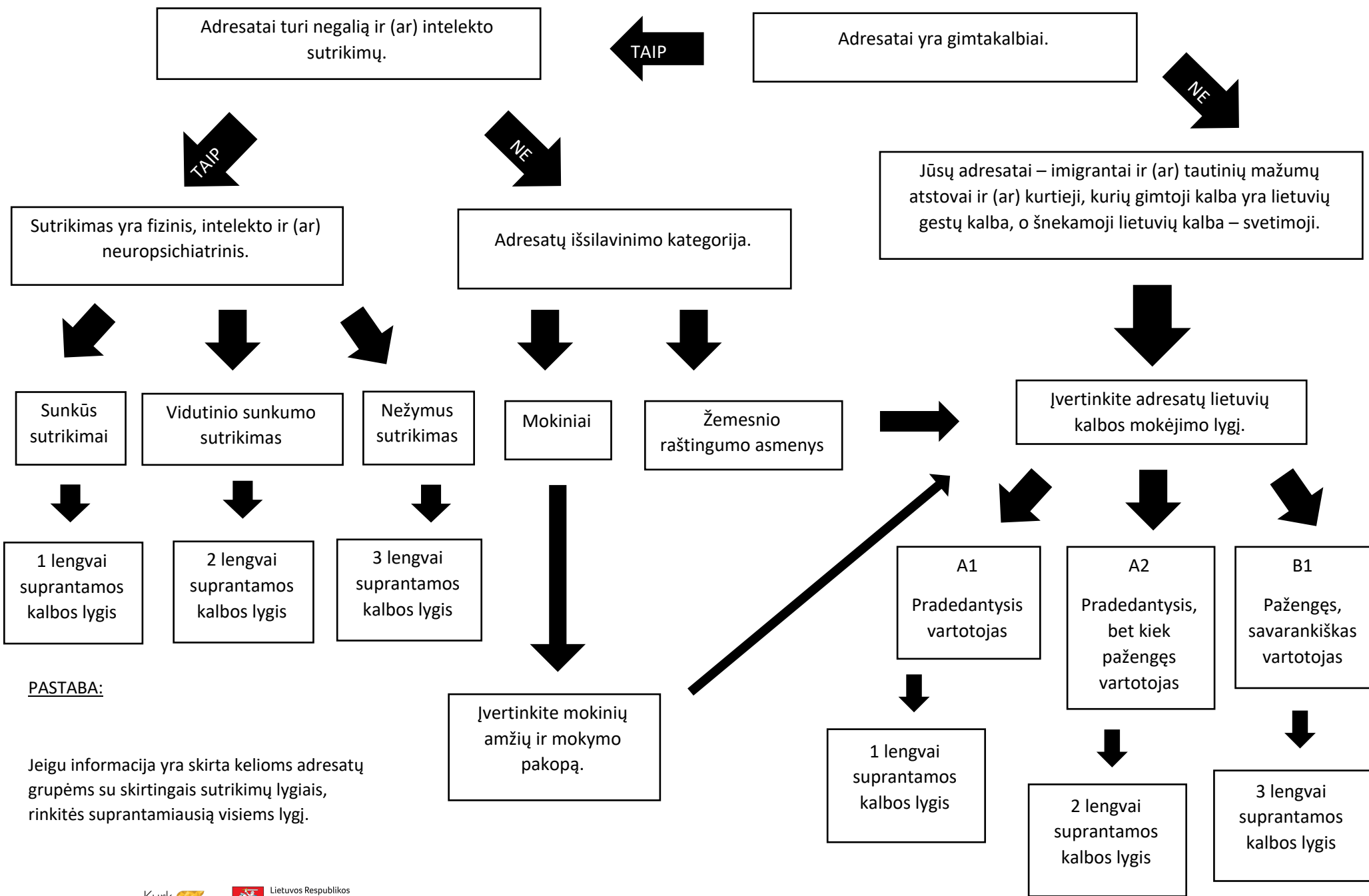
6. Pirmo ir antro lygio tekstų iliustravimui taikomi šie reikalavimai:

- 6.1. Paveikslėlius rikiuoti vienoje dokumento pusėje, dešinėje arba kairėje nuo teksto.
- 6.2. Gauti leidimą naudoti paveikslėlius.

1 schema. Tinkamo teksto lygio nustatymas pagal informacijos pobūdį.

2 schema. Tinkamo teksto lygio nustatymas pagal adresatams būdingas ypatybes.

PASTABA:

Jeigu informacija yra skirta kelioms adresatų grupėms su skirtingais sutrikimų lygiais, rinkitės suprantamiausią visiems lygį.